

**AKMENĖS RAJONO AKMENĖS GIMNAZIJOS
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Akmenės rajono Akmenės gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugią aplinką, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms.

2. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Akmenės gimnazijoje ir Kivylių skyriuje.

3. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“ ir 2017 m. rugpjūčio 3 d. sakymu Nr. V-625 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.

4. Tvarkos aprašo tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką gimnazijoje ir Kivylių skyriuje, kur mokiniai jaučiasi saugūs, priimti, gerbiami, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Mokinių saugumas ir psichologinė savijauta mokykloje susijusi su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, tarpusavio santykiais.

5. Tvarkos aprašas grindžiamas šiais principais:

5.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

5.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs patyčias ar sužinojęs apie jas, turi reaguoti ir nedelsdamas jas stabdyti;

5.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančiųjų patyčias amžiaus ir pareigų.

6. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir privalo patvirtinti tai savo parašu.

7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

7.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

7.2. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

7.2.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

7.2.2. **fizinės patyčios**: mokinio/suaugusiojo užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, mušimas, spardymas, įspyrimas, kumštelėjimas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, spjaudymas, daiktų atėmimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);

7.2.3. **socialinės patyčios**: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad mokiny/suaugusysis yra nepageidaujamas ar atstumiamas, gandų skleidimas;

7.2.4. **elektroninės patyčios**, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašymas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, mokinio/ suaugusiojo asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).

7.3. **Smurtas prieš vaiką /suaugusįjį** – veikimu ar neveikimu vaikui/suaugusiajam daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai.

7.4. **Fizinis smurtas** – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką/suaugusįjį, taip pat fizinės bausmės, sukeliančios tam vaikui/suaugusiajam skausmą, žalą arba pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui.

7.5. **Psichologinis smurtas** – nuolatinis vaiko/suaugusiojo teisės į individualumą pažeidinėjimas, žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko/ suaugusiojo raidai veiklos trikdyimas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, sukeltantys žalą ar pavojų vaiko/suaugusiojo gyvybei, sveikatai, raidai, ar žalą garbei ir orumui.

7.6. **Seksualinis smurtas** – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal atitinkamas Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku/suaugusiuoju, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinimai, arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka

vaikui/suaugusiajam, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko/suaugusiojo padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo.

7.7. **Nepriežiūra** – nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, sukeliantis žalą ar pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai.

7.8. **Smurtą ir patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi, prieš kurį yra smurtaujama.

7.9. **Besityčiojantysis/skriaudėjas ar smurtautojas** – mokinys ar suaugęs žmogus, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir/ar prisidedantis prie jų.

7.10. **Smurtą ir patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, prieš kurį yra smurtaujama ar iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

7.11. **Smurto ir patyčių stebėtojas** – mokinys ar suaugusysis matantis patyčias ar žinantis apie jas.

7.12. **Smurto ir patyčių prevencija** – veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

7.13. **Smurto ir patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems smurto ir patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

7.14. **Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šiam reiškiniui geriau pažinti bei valdyti, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE IR KIVYLIŲ SKYRIUJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. **Mokyklos vadovas** yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

10. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja 5 atsakingi asmenys, sudarantys patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdyto

grupė). Gimnazijos vadovas Vykdyto grupės nariais paskiria 5 *Vaiko gerovės komisijos* narius, kurie kasmet:

10.1. inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą sekantiems mokslo metams;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje ir Kivylių skyriuje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

11. *Klasės vadovai:*

11.1. vykdo patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje;

11.2. kuria psichologiškai saugų klasės, grupės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją klasėje ir aptaria ją su ugdytiniais;

11.3. klasės valandėlių metu aptaria su mokiniais patyčių formas: aiškinasi, kas joms būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konfliktinės situacijos, kokios yra pagalbos galimybės;

11.4. tėvų susirinkimų metu aptaria klasės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą patyčių prevencijos temomis, skatina tėvus nedelsiant reaguoti į informaciją apie patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į patyčias;

11.5. kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE IR KIVYLIŲ SKYRIUJE

12. *Kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas*, visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais vadovaujasi reagavimo į smurtą ir patyčias ir pagalbos joms įvykus planu (1 priedas):

12.1. reaguoja įtaręs ir/ar pastebėjęs smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus, esant elektroninėms patyčioms, išsaugo įrodymus ir nedelssdamas imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

12.2. turi teisę apie patyčias virtualioje erdvėje pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdamas pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt;

12.3. primena mokiniui, kuris smurtauja ar tyčiojasi, mokyklos nuostatus ir elgesio taisykles;

12.4. jei kyla pavojus mokinio sveikatai ir gyvybei, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policiją, greitąją pagalbą);

12.5. surenka informaciją apie smurtaujančių ar besityčiojančiųjų tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

12.6. informuoja klasių vadovus, jiems nesant - socialinį pedagogą, apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias, kartu pateikia užpildytą pranešimo formą (2 priedas);

12.7. atlieka kitus Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

13. **Klasės vadovas, socialinis pedagogas**, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

13.1. patikrina gautą informaciją, nustatęs, kad tai patyčių atvejis, aiškinasi jo aplinkybes;

13.2. bendradarbiaudamas su kitų patyčių situacijos dalyvių klasės vadovais, socialiniu pedagogu organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

13.3. registruoja patyčių atvejus ir vykdomas intervencines veiklas Patyčių registracijos sąsiuvinyje pas socialinį pedagogą;

13.4. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

13.5. nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui, kreipiasi į atsakingus Vaiko gerovės komisijos narius.

14. **Mokinys, patyręs patyčias arba jas pastebėjęs:**

14.1. nedelssdamas praneša klasės vadovui;

14.2. nesant klasės vadovo, praneša socialiniam pedagogui, vaiko gerovės komisijos nariui ar kitam mokyklos darbuotojui.

15. **Tėvai (globėjai, rūpintojai)**, sužinoję apie patyčias ar pastebėję patyčių atvejį:

15.1. nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą, ir/ar administracijos atstovus apie mokinio patiriamas patyčias jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai);

15.2. jei besityčiojantis asmuo yra mokyklos darbuotojas, nedelsdami (trumpą sms žinute, elektroninio dienyno žinute, elektroniniu paštu ir kt.) informuoja gimnazijos direktorių, jam nesant direktoriaus pavaduotoją ugdymui;

15.3. sužinoję apie viešą patyčių virtualioje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, patyčias patiriančio nepilnamečio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

16. **Socialinis pedagogas** patyčių atvejį registruoja Patyčių registracijos žurnale.

17. **Mokyklos vaiko gerovės komisija**, įvertinusi turimą informaciją:

17.1. numato intervencijos veiksmų planą, supažindina patyčias patyrusį ir jas vykdžiusį mokinį, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) su planu ir jo nevykdymo pasekmėmis;

17.2. informuoja gimnazijos vadovą apie esamą situaciją;

17.3. vykdo veiksmų plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja posėdžius situacijos pakartotiniam įvertinimui, esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą;

17.4. jei veiksmų plane numatytos veiklos yra neefektyvios, kreipiasi į Akmenės rajono savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisiją dėl vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros skyrimo.

18. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias, informuoja gimnazijos vadovą, kuris imasi Tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

19. Gimnazijos ar Kivylių skyriaus darbuotojui pasityčiojus iš ugdytinio, ugdytinis arba jo tėvai (globėjai, rūpintojai), arba kitas asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, informuoja gimnazijos direktorių, kuris imasi Tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

20. Gimnazijos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi ar smurtavimą, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų Tvarkos apraše ar kituose mokyklos dokumentuose.

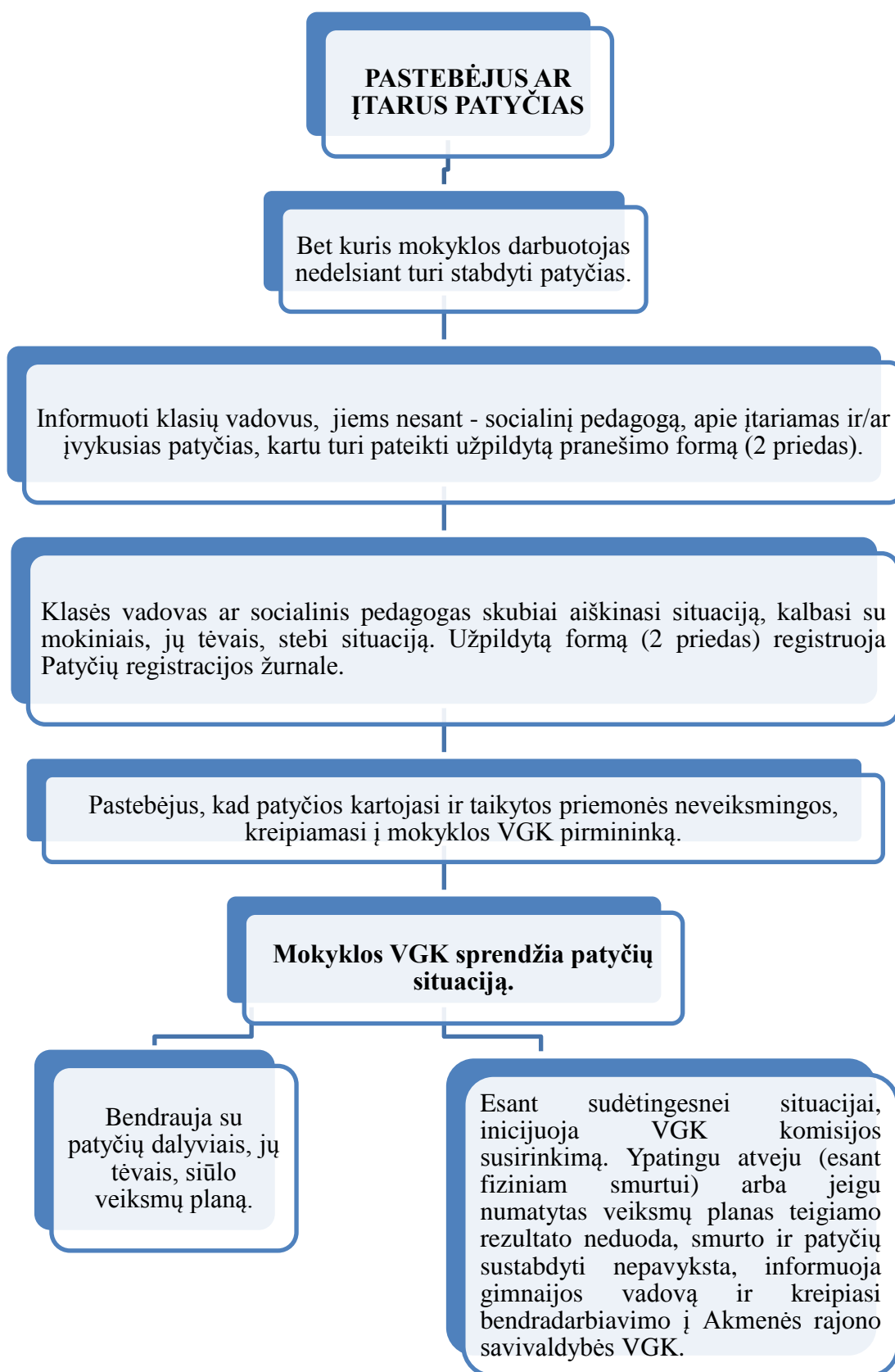
21. Patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje ir Kivylių skyriuje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba. Tais atvejais, kai yra kitos priežastys ir dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, Vaiko gerovės komisija rekomenduoja kreiptis į kitas pagalbą teikiančias institucijas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

23. Kiekvienų mokslo metų pabaigoje atliekama anoniminė mokinių, jų tėvų ir pedagogų apklausa, siekiant išsiaiškinti patyčių situaciją gimnazijoje ir Kivylių skyriuje. Duomenys apibendrinami ir pagal gautus rezultatus sudaromas veiklų planas kitiems mokslo metams.

24. Tvarkos aprašas skelbiamas mokyklos internetiniame puslapyje.

**AKMENĖS GIMNAZIJS BENDRUOMENĖS REAGAVIMO Į SMURTĄ, PATYČIAS IR
PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**

**AKMENĖS RAJONO AKMENĖS GIMNAZIJA
PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ IR PATYČIAS**

Data.....

Patyčias patyręs asmuo.....

Besityčiojęs asmuo(-ys).....

Kam pranešta apie smurtą ar patyčias.....

Patyčių pobūdis (pažymėkite visus tipus, kurie tinka šiai situacijai):

- Patyčios kibernetinėje erdvėje
- Žodinės patyčios
- Fizinės patyčios
- Socialinės patyčios

Kita.....

Incidento vieta:.....

Incidento laikas.....

Patyčių stebėtojas(-ai).....

Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojamumas.....

Apie incidentą pranešė

(parašas)

(vardas, pavardė)
